МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДЕБЮТ

Збірник тез

доповідей студентів
факультету іноземних мов

Київ – 2027

Тібейкін Денис,
3 курс, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, денна форма навчання,
освітня програма «Філологія. Англійська мова та література. Перекладознавчі студії»
Маріупольський державний університет

МОТИВ ТІЛЕСНОГО ДОТИКУ ЯК СПОСІБ ПОДОЛАННЯ ЛЮДСЬКОГО ВІДЧУЖЕННЯ В РОМАНІ Д. Г. ЛОУРЕНСА «КОХАНЕЦЬ ЛЕДІ ЧАТЕРЛЕЙ»

У романі Девіда Герберта Річардса Лоуренса «Коханець леді Чатерлей» (1928) особливо вагомим виявляється дотик. Через нього людині поволі повертається те, що вона втратила: зв'язок спершу з власним тілом, а далі з іншою людиною й зі світом навколо. Втрата ж виникає з протиставлень, на яких тримається роман. Тіло стоїть проти життя, яким керує розум, а природний досвід проти механізованої цивілізації. Звідси відчуження й нездатність до щирої близькості. Для сучасного літературознавства ця проблема не застаріла.

Ми беремо трьох героїв: Констанс Чатерлей, Олівера Меллорса й Кліфорда Чатерлея. Уважно читаємо їхні образи, відстежуємо в тексті мотив дотику і з'ясовуємо, що він означає. Нас цікавлять два питання: які художні завдання виконує в романі Лоуренса тілесний дотик і яку роль він відіграє в тому, щоб людина вибралася з відчуження. Спиратимемося на праці, де про тактильність і ніжність у прозі письменника писали А. Бенкс, М. Людвігс та А. Гаррінгтон [1; 4; 6].

Почати варто зі шлюбу Констанс і Кліфорда. Формально він тримається на взаємній приязні й спільних інтелектуальних інтересах, а тілесної та емоційної близькості в ньому немає. Подружжя живе розмовами про літературу та світськими умовностями. Поступово Констанс розуміє, що від такого життя не стає повніше. Усередині порожньо. Відчуження в неї глибоке вже на початку роману, і найвиразніше це проступає в епізоді, де героїня бачить: її зв'язок із «предметним і живим світом» обірвався, а власне буття стало замкненим колом [2].

Про стан Констанс розповідає й простір роману. З одного боку Реґбі-хол, замкнений і відгороджений від буденного життя. З другого шахти Тевершела з димом, сажею та гуркотом, і з них складається образ світу, що працює як механізм. У такому місці людині легко стати деталлю соціальної системи й розгубити чуттєвість та особистість. І. Девдюк пише, що в романі природні почуття ставлять проти механістичної дійсності, а стосунки Констанс і Меллорса відбуваються в просторі, який на якийсь час стає для них притулком від ворожого зовнішнього світу [1, с. 178]. Тому відчуження тут стосується не лише душі, а й суспільства.

Каліцтво не робить Кліфорда чужим серед людей. Так образ влаштовано в романі: відчуження росте не з поранення, а з того, на чому тримаються його стосунки. Це абстракції, соціальні привілеї й бажання підкорити світ власній волі. Кліфордові хочеться літературної слави, а ще, щоб шахти працювали ефективно й по-сучасному. За цим стоїть погляд на життя, де розрахунок і контроль витісняють живе переживання. М. Гуннарсдоттір Чемпіон бачить у цьому критику індустріальної культури, яка творить штучні моделі почуттів і знецінює безпосередній досвід тіла [5].

Дотик у романі важить тому, що змінюється. Спершу тілесність Констанс і Меллорса ще відчужена, і лише згодом з'являється досвід, у якому вони здатні емоційно зрозуміти один одного. Лоуренс не робить цей шлях легким. Перші зустрічі сповнені вагань і напруги, герої стоять нерівно, тож близькість нічого не розв'язує одним махом. Проте Констанс поступово бачить, що з дійсністю можна вступати в контакт інакше. У Ренбі-холі спілкування формальне, а тут говорять тіла: рухи, тепло, ніжність.

Торкаючись іншого, перестаєш бачити в ньому роль чи спосіб задовольнити потребу: перед тобою жива істота з тілом і почуттями. З цього Лоуренс робить окремий шлях пізнання людини. Меллорс каже: «Секс – по суті лиш дотик, наближений дотик». І додає, що люди часто бояться дотику й лишаються «напівсвідомі себе і напівживі» [2]. Тож у романі дотик більший за епізод близькості. Він править за образ відновленої повноти: розрив між тим, що людина переживає всередині, і тим, що показує назовні, стає меншим.

Лоуренс не воює з розумом. Його непокоїть інше: коли розум лишається єдиною мірою світу, а тіло більше нічого не важить саме по собі. Через це ніжність у романі означає більше, ніж фізичне зближення. Вона вимагає відпустити контроль над собою й над другою людиною, перестати покладатися самому лише на розрахунок. З цим перегукуються думки двох дослідниць. А. Бенкс бачить у дотику й ніжності важливі частини художньої концепції письменника, а М. Людвігс говорить про «демократію дотику», яку ставить проти примусу й механічного влаштування людських стосунків [1; 6].

Навіщо Лоуренсові ліс? Не для краси. Індустріальному краєвиду в романі протиставлено світ, де можна знову відчути живе: хатина лісника, пташенята, квіти, а над усім цим пори року, що змінюють одна одну. Тут Констанс прокидається тілом, і тоді ж до неї повертається чутливість до всього навколо. К. К. Язгюноглу бачить у цьому приклад «зеленої модерністської» прози й екологічної інтимності: тіло людини й довкілля там невіддільні [7]. Звідси висновок: дотик між героями лише частина більшого руху, у якому вони вчаться знову сприймати світ чуттями.

Роман закінчується відкрито, і відчуження в ньому долається лише почасти. Фінал показує розрив між тим, що людина може змінити в собі, і цивілізацією, яку приватним

вибором не зрушиш. Констанс і Меллорсу заважають класові упередження, нестача грошей, суспільні правила. Меллорс прямо каже, що його страх перед спільним майбутнім упирається в гроші та становище. Отже, навіть щира ніжність зовнішніх перешкод сама собою не усуває [2]. І. Девдюк пише, що природні почуття дають героям простір, де вони можуть реалізувати себе, проте цей простір лишається вразливим: зовнішній світ може в нього втрутитися [1, с. 476].

Дотик у «Коханці леді Чатерлей» Д. Г. Лоуренса не лікує суспільство. Його сила скромніша, але справжня: він допомагає людині вирватися з психологічної відчуженості, знову відчути світ тілом і налагодити живий зв'язок з іншими людьми та з природою. Утім, усе це можливо лише там, де є взаємність і ніжність, де кожен готовий бачити в іншому окрему особистість, а не роль чи річ. Тому мотив лишається живим і для нинішнього читача. Роман нагадує, як потрібна справжня близькість серед знеособленого світу.

Література

1. Девдюк І. В. *Екзистенційний дискурс в українській та британській прозі міжвоєнного періоду* : монографія. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2020. 484 с. ISBN 978-966-2343-94-6. URL: https://www.researchgate.net/publication/357226123_Ekzistencijnij_diskurc_v_ukrainskij_ta_britanskij_prozi_mizvoennogo_periodu_monografia_Existential_discourse_in_the_Ukrainian_and_British_prose_works_of_the_interwar_period_monograph (дата звернення: 21.10.2026).

2. Лоуренс Д. Г. Р. *Коханець леді Чатерлей* : роман. УкрЛіб. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=12312 (дата звернення: 21.10.2026).

3. Banks A. Voli Me Tangere: Touch and Tenderness in the Lady Chatterley Novels. *Postgraduate English: A Journal and Forum for Postgraduates in English*. 2016. № 32. URL: https://postgradenglishjournal.awh.durham.ac.uk/ojs/index.php/pgenglish/article/view/178 (дата звернення: 21.10.2026).

4. Garrington A. D. H. Lawrence: Blind Touch in a Visual Culture. *Haptic Modernism: Touch and the Tactile in Modernist Writing*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2013. P. 155–169. DOI: https://doi.org/10.3366/edinburgh/9780748641741.003.0006 (дата звернення: 21.10.2026).

5. Gunnarsdóttir Champion M. Technologies of Affect in D. H. Lawrence's Lady Chatterley's Lover. *Nordic Journal of English Studies*. 2020. Vol. 19, № S5. P. 155–179. DOI: https://doi.org/10.35360/njes.619 (дата звернення: 21.10.2026).

6. Ludwigs M. "A Democracy of Touch": Masochism and Tenderness in D. H. Lawrence's Lady Chatterley's Lover. *Anthropoetics*. 2011. Vol. 16, № 2. URL: https://anthropoetics.ucla.edu/ap1602/1602ludwigs/ (дата звернення: 21.10.2026).

7. Yazgünoğlu K. C. Green Modernism: Uprooted Humans, Nature, and Eco-Intimacy in Lady Chatterley's Lover. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*. 2022. № 26. P. 111–134. DOI: https://doi.org/10.30767/diledeara.1140687 (дата звернення: 21.10.2026).